

SELETUSKIRI

põllumajandusministri 20. juuli 2010. a. määruse nr 80 “Bioenergia tootmise investeringutoetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord” muutmine eelnõu juurde

Sissejuhatus

Põllumajandusministri 20. juuli 2010. a. määruse nr 80 “Bioenergia tootmise investeringutoetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord” muutmise määrus kehtestatakse “Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse” § 58 lõike 5, § 59 lõike 5 ja § 60 lõike 4 alusel ning kooskõlas nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta (ELT L 277, 21.10.2005, lk 1–40) artikli 18 lõike 4 alusel heaks kiidetud “Eesti maaelu arengukavaga 2007–2013” (edaspidi *arengukava*).

Määrust täiendatakse ja täpsustatakse võttes arvesse bioenergia tootmise investeringutoetuse (edaspidi *toetus*) arengukava vahehindamise tulemusi, Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist taastuvenergiasse tehtavate investeringute toetamist käsitlevate EL regulatsioonide muudatusi ja Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti (PRIA) ettepanekuid. Suureneb toetuse maksimaalne summa ning lisandub üks toetatav tegevus.

Määruse muudatusega luuakse võimalus rahastada toetuse saaja toetatava tegevuse elluviimist riigieelarvelistest ja sildfinantseerimise vahenditest enne töö, teenuse või kauba eest tasumist. See on vajalik selleks, et luua toetuse saajale paremad tingimused tegutsemiseks halvenenud majanduskeskkonnas. Muudatus võimaldab toetuse saajal paindlikumalt läheneda kavandatava investeringu tegemise etappidesse ning aitab ületada investeringu tegemisega kaasnevaid finantsprobleeme. Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi toetust on võimalik välja maksta alles seejärel, kui investering on tehtud ja kogu kulude eest juba tasutud, kuid käesoleval ajal on toetuse saajate võimalused leida vahendeid oma investeringute tegemise kulude katteks (nt krediitiasutustelt laenuvahenditena või muudest allikatest) väga piiratud. Seepärast ongi oluline leida paindlikke finantseerimisvõimalusi perioodiks, mil investeringuid tehakse. Eelnõuga ettenähtav rahastamismehhanism on siseriiklik lahendus, mis on suunatud Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi vahendite paremale ärakasutamisele ning paindlike finantseerimisvõimaluste loomisele, kuid ei ole ise otseselt Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi toetus. Kuna toetuse saajate muudest allikatest rahastamise ebastabiilsus võib seada ohtu arengukava meetmete eduka rakendamise, siis võimalus rahastada toetuse saajate toetatava tegevuse elluviimist enne töö, teenuse või kauba eest tasumist, on äärmiselt tähtis.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Põllumajandusministeeriumi põllumajandusturu korraldamise osakonna taimekasvatussaaduste büroo peaspetsialist Martti Mandel (tel 625 6235). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi õigusosakonna nõunik Jaana Lepik (625 6202). Keeleliselt toimetas eelnõu Leeni Silk (tel 625 6523).

Eelnõu sisu

Eelnõu punktiga 1 täpsustatakse paragrahvi 3 lõike 1 punkti 5, asendades sõna “maksud” sõnaga “maksuvõlg”. Sätestatud muudatuse kohaselt on asjakohane asendada sõna “maksud” sõnaga “maksuvõlg” tulenevalt “Maksukorralduse seaduse” §-st 111 ja järgnevatest paragrahvidest, milles reguleeritakse maksuvõla ajatamisega seonduvalt. Maksuvõla hulka kuuluvad lisaks maksusummale ka intressid ja jm maksud.

Eelnõu punktiga 2 tunnistatakse paragrahvi 3 lõike 1 punkt 9 kehtetuks ning vastav säte on viidud eelnõu punkti 10 kohaselt määruse paragrahvi 16 lõike 2 punktiks 4. Kohustus eristada oma raamatupidamises toetuse kasutamise seotud kulud muudest kuludest kuulub tegelikult toetuse saaja kohustuste hulka. Taotlejal ei ole tekkinud taotlemise hetkel kulusid, seega tal ei ole võimalik seda nõuet ka täita, küll aga toetuse saaja peab oma raamatupidamises toetuse kasutamise seotud kulud eristama.

Eelnõu punktiga 3 lisatakse toetusele uue toetatava tegevusena põllumajandusmasinate ümberehitamine biogaasi või biokütuse tarbimisele. Uue toetatava tegevuse lisamise ettepanek tehti 2010. aastal arengukava vahehindamise tulemusena vahehindamise läbiviija poolt ning käesoleval aastal lisatakse vastav toetatav tegevus ka arengukavasse. Määrus allkirjastatakse pärast arengukava muudatuste jõustumist.

Euroopa Liidu taastuenergia eesmärkidest on Eestis kõige raskemini saavutatav taastuenergia osakaalu tõstmine transpordisektoris. Kuigi põllumajandussektor vastava arvestuse alla ei kuulu, võimaldab taastuvaid kütuseid kasutavate põllumajandusmasinate arvu kasv suurendada nõudlust vastavate kütuste järele ning koos sellega aidata kaasa turu kasvule. Kuna abikõlblikud on vaid põllumajandusmasinad, siis vastab uus toetatav tegevus ka toetuse eesmärkidele ja tingimustele.

Eelnõu punktiga 4 sätestatakse, et kui investeering tehakse bioenergia tootmiseks, toetatakse ainult sellist investeeringut, mille tegemise tulemusena toodetud energiakogus tarbitakse taotleja põllumajandusettevõttes ja isiklikus majapidamises.

Kui seni oli toetuse saajale kohustuslik kasutada toodetud bioenergiast vähemalt 50% oma ettevõttes ja põllumajandustootmiseks, siis uute EL regulatsioonist tulenevate reeglite tõttu on arengukava 1. telje raames võimalik toetada vaid taastuenergia tootmist põllumajandustootja omatarbeks.

Uus lähenemine tuleneb 14. juulil käesoleval aastal määrusega number 679/2011 muudetud komisjoni määrusest (EÜ) nr 1974/2006, milles sätestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 (Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta) kohaldamise üksikasjalikud eeskirjad (ELT L 368, 23.12.2006, lk 15–73), mille uus artikkel 16a sätestab, et põllumajandusettevõttes taastuenergia tootmisesse tehtavate investeeringute (nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 artikli 26 kohane toetus) puhul on toetatavad ainult investeeringud sellistesse rajatistesse, mille tootmisvõimsus soojus- või elektrienergia liigi osas ei ületa põllumajandusettevõtte (sh põllumajandustootja enda isiklik majapidamine) soojus- ja elektrienergia aastast keskmist energiatarbimist. Transpordis kasutatava biokütuse tootmise puhul ei ole lubatud arvestada taotleja isiklikus majapidamises kasutatud kütust taotleja keskmise tarbitud kütuse hulka.

Muudatusega on Euroopa Komisjon viinud oma regulatsioonid kooskõlla riigiabi reeglitega – kuna energia ei ole põllumajandustoodang, siis on arengukava 1. telje raames (mille puhul on tegemist põllumajandusliku riigiabiga) võimalik toetada ainult energiatootmist kui põllumajandusliku tootmistsükli vaheprodukti. Muudatus ei puuduta investeeringuid biomassi tootmiseks. Nimetatud muudatusel ei ole tagasiulatavat jõudu, küll aga tuleb kehtivat arengukava ja selle alusel rakendatud meetmeid sellest tulenevalt muuta.

Komisjoni määrus (EÜ) nr 1974/2006 ei sätesta toetuse saajale toodetud energia müümise keeldu, lubades teha investeeringuid vaid sellistesse rajatistesse, mille tootmisvõimsus

konkreetses energialiigi osas ei ületa põllumajandusettevõtte aastast keskmist energiatarbimist. Käesoleva määrusega on lubatud vaid sellised investeeringud, kui investeeringu tegemise abil toodetav energia tarbitakse ära toetuse saaja poolt. Komisjoni määruse veidi kitsama rakendamise põhjused tulenevad põllumajandusettevõtete energiatarbimise eripäradest ning senisest toetuse rakendamise praktikast, millest tulenevalt puuduvad sellise erisuse rakendamiseks praktilised põhjused. Põhja-Euroopa kliimatilistes tingimustes ei ole otstarbekas siduda soojusenergia keskmine tarbimine keskmise tootmisvõimsusega, kuna sel juhul tekib talveperioodil energiadefitsiit ja suveperioodil energiaülejäak, mis puudutab kõiki tootjaid ja tarbijaid. Elektrienergia puhul on põllumajandusettevõtte tarbimine suurim hooajatööde ajal ning väiksem muudel perioodidel, mis toob kaasa analoogse hooajalise energia ülejäagi ja defitsiidi probleemi. Marginaalsete elektrienergia koguste elektrivõrku müümine ei ole mitmesuguste piirangute tõttu praktikas realiseeritav. Lisaks on seni valdavalt toetatud väikesemahulisi energiatootmise investeeringuid, mille tulemusena toodetud energia tarbitakse omatarbeks.

Eelnõu punktiga 5 täiendatakse määruses toetuse mitteabikõlblike kulude loetelu masinate ja –seadmetega, mille ostmiseks on võimalik taotleda toetust arengukava 5. peatükki meetme 1.4.1 «Investeeringud mikropõllumajandusettevõtete arendamiseks» raames. Meetme 1.4.1. raames on toetatavad peamiselt traditsioonilised põllumajandusmasinad ja -seadmed.

Nimetatud välistus on arengukavas kirjas ning seniste taotlusvoorude tulemusena tekkis vajadus selle sätestamiseks ka määruses, kuna korduvalt on esitatud taotlusi toetuse saamiseks masinate ja seadmete ostmiseks, mis on toetuskõlblikud ka meetmest 1.4.1.

Eelnõu punktiga 6 langetatakse investeeringuobjekti, omanikujärelevalve tegemise või ettevalmistava töö puhul kolme hinnapakumuse olemasolu nõude piiri 10 000 eurolt 5000 euroni.

Nimetatud piiri langetamise ettepanek esitati Euroopa Komisjoni poolt 2010. aasta alguses ning tuleneb riskist, et ühe hinnapakumuse korral ei ole taotleja kavandatud kulutused piisavalt põhjendatud. Vastavat piiri on analoogselt langetatud ka enamike muude Maaelu Arengukava investeeringutoetuste puhul.

Eelnõu punktiga 7 suurendatakse toetuse maksimaalne summa 300 000 eurolt 512 000 euroni. Summa suurendamise põhjus on toetuse rakendamise osas laekunud tagasiside ning mitmete bioenergia tootmise ja biomassi töötlemise seadmete kõrge maksumus.

Maksimaalse summa suurendamise ettepanekut on Põllumajandusministeeriumile tehtud korduvalt ning vastav ettepanek sisaldus ka 2010. aastal läbi viidud arengukava vahhindamise tulemustes. Eeskätt põhjendatakse suurema toetussumma vajalikkust toetuskõlblike masinate ja seadmete kõrge maksumusega. Toetuse senine maksimaalne summa ei võimalda katta investeeringu maksumusest piisavat osa, et investeering tervikuna oleks tasuv.

Eriti suure maksumusega on biogaasi tootmise seadmed. Mitmete läbiviidud uuringute järgi, näiteks Torma biogaasijaama tasuvusuuring, on tüüpilise põllumajandusliku biogaasijaama maksumus olenevalt energiatootmise võimsusest 2-3 miljonit eurot. Seejuures on uute biogaasijaamade rajamine oluline, kuna võimaldab lisaks taastuvenergia tootmisele vähendada põllumajanduse keskkonnakoormust ja leevendada kliimamuutusi.

Eelnõu punktiga 8 tunnistatakse kehtetuks säte, mis nõudis taotlejalt seadusjärgse esindusõigusega isiku puhul tema volitusi tõendava volikirja esitamist. Nimetatud nõude

sätetamine määruses ei ole vajalik, kuna tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 115 ja järgnevate paragrahvide kohaselt peab taotleja esindusõigust tõendama . Tulenevalt „Haldusmenetluse seaduse“ § 13 lõikest 2 antakse esindusõigus haldusmenetluses kirjalikult.

Eelnõu punktiga 9 asendatakse vale viide lisa 4 punktile õigeaga.

Eelnõu punktiga 10 täiendatakse dokumentide loetelusid, mida kaks või enam taotlejat peavad esitama kas ühiselt või iga taotleja taotluse kohta eraldi. Seni sättes sisaldunud loetelu ei olnud ammendav, kuna ei hõlmanud kõiki määruse § 10 lõikes 4 loetletud dokumente.

Eelnõu punktiga 11 sätestatakse senini taotlejale esitava nõudena olnud kohustus eristada raamatupidamises toetuse kasutamisega seotud kulud muudest kuludest toetuse saaja nõudena. Selgitus punkti 2 juures.

Eelnõu punktiga 12 täiendatakse määrust paragrahviga, milles sätestatakse toetuse saaja toetatava tegevuse elluviimise rahastamise kord enne töö, teenuse või kauba eest tasumist. Eelnõuga ettenähtav rahastamismehhanism tähendab seda, et toetuse saaja toetatava tegevuse elluviimist võib rahastada enne töö, teenuse või kauba eest tasumist, kui toetuse saaja on piisavalt usaldusväärne ning tehtud töö või osutatud teenus on lõpetatud või müüdüd kaup üle antud ning toetuse saaja on need vastu võtnud ja nende eest tasunud vähemalt omafinantseeringuga võrdse rahasumma. Nimetatud rahastamisviisi ei kohaldata kapitalirendi puhul.

Toetuse saaja loetakse piisavalt usaldusväärseks, kui:

- 1) tal ei ole riikliku maksu maksuvõlgnevust või tema riikliku maksu maksuvõla tasumine on ajatatud. Maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksuvõlg tasutud ajakava kohaselt;
- 2) tema suhtes ei ole algatatud likvideerimis- ega pankrotimenetlust;
- 3) ta on varem riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest saadud ja tagasimaksmisele kuulunud summa tagasi maksnud või toetuse tagasimaksmise ajatamise korral on tagasimaksed tasunud ettenähtud tähtpäevaks ja summas;
- 4) ta on varem tegevuse elluviimise rahastamise otsuse alusel saadud raha kasutanud sihipäraselt ja tähtaegselt.

Omafinantseeringuga võrdne summa on rahasumma, mille toetuse saaja tasub isikule, kes osutab esitatud investeeringuobjekti hinnapakumuse alusel toetatava tegevuse elluviimiseks toetuse saajale teenust, tegi tööd või müüs kaupa. Omafinantseeringuga võrdse rahasumma hulka loetakse selle isiku, kellelt toetuse saaja tellis teenust või tööd või ostis kaupa, väljastatud arve-saatelehel või arve ära kirjal kajastatud kõik abikõlblikud kulud, millest on maha arvestatud tegevuse elluviimise rahastamise otsuse alusel toetuse saajale makstav summa (ehk enne toetatava tegevuse elluviimise rahastamise otsuse tegemist peab toetuse saajal olema arve-saatelehel või arve ära kirjal kajastatud abikõlblikest kuludest tasutud ainult see osa, mis jääb alles, kui arve-saatelehel või arve ära kirjal kajastatud abikõlblike kulude kogusummast arvestatakse maha toetusmäära alusel kuludokumentides kajastatud abikõlblike kulude põhjal arvutatud toetuse summa), ning kõik mitteabikõlblikud kulud, mis mingil mõjuval põhjusel on nimetatud arve-saatelehel või arve ära kirjal kajastatud. Näiteks kuulub arve-saatelehel või arve ära kirjal kajastatud mitteabikõlblike kulude (mis peavad toetuse saajal olema tasutud enne toetatava tegevuse elluviimise rahastamise otsuse tegemist) hulka toetatava tegevuse käibemaks, kui toetuse saaja on käibemaksukohustuslane, ning ka muud mitteabikõlblikud kulud, mis on mingil põhjusel kuludokumentides kajastatud.

Toetatava tegevuse elluviimise rahastamine võib toimuda selliselt, et igal arve-saatelehel või arvel märgitud rahalisest kohustusest on tasutud omafinantseeringuga võrdne rahasumma, või

selliselt, et kuludeklaratsioonis näidatud kõikidel arve-saatelehtedel või arvetel märgitud rahaliste kohustuste summast on tasutud vähemalt omafinantseeringuga võrdne rahasumma.

Eespool kirjeldatud viisil toetatava tegevuse elluviimise rahastamist sooviv toetuse saaja esitab PRIA-le vormi kohase kuludeklaratsiooni koos kulu- ja omafinantseeringuga võrdse rahasumma tasumist tõendavate dokumentidega. PRIA teeb toetatava tegevuse elluviimise rahastamise otsuse pärast kulutuste abikõlblikkuse kontrollimist, arvestades seejuures toetuse saaja usaldusväärsust, ning kannab toetatava tegevuse elluviimise rahastamise otsuste alusel määratud raha toetuse saaja arvelduskontole. Toetuse saaja võib tegevuse elluviimise rahastamise otsuse alusel saadud raha kasutada üksnes selle isiku, kellelt toetuse saaja tellis teenust või tööd või ostis kaupa, väljastatud arve-saatelehel või arve ära kirjal märgitud toetatava tegevuse abikõlblike kulude eest tasumiseks. Toetuse saaja tasub pärast tegevuse elluviimise rahastamise otsuse alusel saadud raha laekumist viivitamata kuludokumentide alusel tasumata jäänud kogusumma sellele isikule, kellelt ta tellis teenuse või töö või ostis kaupa. Tasumise tõendamiseks esitab toetuse saaja PRIA-le seitsme tööpäeva jooksul arvates tegevuse elluviimise rahastamise otsuse alusel saadud raha laekumisest kuludeklaratsiooni koos maksmist tõendavate dokumentidega (arve-saatelehel või arvel märgitud rahalise kohustuse tasumist tõendava maksekorralduse ära kiri või väljatrükk või arvelduskonto väljavõte).

Toetuse maksmise korral arvestatakse otsuse kohaselt väljamakstavast toetusrahast tasaarvelduse korras maha tegevuse elluviimise rahastamise otsuse alusel toetuse saajale makstud raha. Toetuse maksmisest keeldumise korral maksab toetuse saaja tegevuse elluviimise rahastamise otsuse alusel saadud raha asjaomases ulatuses tagasi. Kui kuludokumentide alusel tasumata jäänud kogusumma tasumise ja PRIA-le nõutavate dokumentide esitamise tähtaegadest ei ole kinni peetud, siis on PRIA-l õigus edaspidi keelduda toetuse saaja toetatava tegevuse elluviimise rahastamisest enne töö, teenuse või kauba eest tasumist või nõuda tegevuse elluviimise rahastamise otsuse alusel makstud raha tagasi. Samuti on PRIA-l õigus keelduda toetatava tegevuse elluviimise rahastamisest enne töö, teenuse või kauba eest tasumist, kui esitatud kuludokumendid ei vasta nõuetele või ei ole piisavalt selged ja läbipaistvad.

Eelnõu punktiga 13 kehtestatakse määruse lisad 2, 4 ja 6 uues sõnastuses.

Lisa 2 ehk äriplaani täiendatakse lahtritega, milles taotleja märgib ära kavandatava investeeringuobjekti eeldatava aastase keskmise energiatoodangu ning taotleja keskmise energiatarbimise. Nimetatud lahtrite täitmine on vajalik juhul, kui investeering tehakse bioenergia tootmiseks.

Lisas 4 selgitatakse hindamiskriteeriumite 4 ja 5 alusel punktide andmise põhimõtteid. Praeguse sõnastusega ei ole üheselt arusaadav, et on võimalik saada 10 punkti kas kriteeriumi 4 alusel või kriteeriumi 5 alusel, mitte mõlema kriteeriumi alusel korraga. Samuti parandatakse hindamiskriteeriumite maksimaalse kogusumma vale number.

Lisa 6 täiendatakse vastavalt käesoleva määruse eelnõu punktis 8 sätestatava võimalusega rahastada toetuse saaja tegevust enne kulutuste tegemist.

Eelnõu terminoloogia

Määruse eelnõus on kasutatud Euroopa Liidu Teatajas ilmunud asjaomastes eestikeelsetes Euroopa Liidu määrustes kasutatavaid termineid.

Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta (ELT L 277, 21.10.2005, lk 1–40), komisjoni määrus (EL) nr 65/2011, millega kehtestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 rakendamise üksikasjalikud eeskirjad seoses kontrollimenetluse rakendamisega ning nõuetele vastavusega maaelu arengu toetusmeetmete osas (ELT L 25, 28.01.2011, lk 8–23), komisjoni määrus (EÜ) nr 1974/2006, milles sätestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 (Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta) kohaldamise üksikasjalikud eeskirjad (ELT L 368, 23.12.2006, lk 15–73).

Määruse mõjud

Põllumajandusministri määruste muutmine loob toetuse saajale soodsamad tingimused ning uued võimalused bioenergia investeeringute tegemiseks ning viib määruse vastavusse uute toetuse maksmise reeglitega.

Eelnõus sätestatud rahastamismehhanism ei nõua toetuse saajalt täielikku kuludokumentide esmast tasumist. Hetkel kehtivate määruste alusel on toetust võimalik välja maksta siis, kui planeeritud tegevus on ellu viidud ja kulude eest juba tasutud, kuid käesoleval ajal on halvenenud majandustingimustest tulenevalt toetuse saajate võimalused leida vahendeid oma investeeringute tegemise kulude katteks väga piiratud. Seepärast ongi oluline luua toetuse saajale paindlikke finantseerimisvõimalusi perioodiks, mil investeeringuid tehakse. Toetatava tegevuse elluviimise rahastamine enne töö, teenuse või kauba eest tasumist tagab arengukava investeeringumeetmete eduka rakendumise, kuna toetuse saajatele luuakse uue rahastamismehhanismi abil dünaamilisemad ja paindlikumad investeeringute tegemise kulude finantseerimise võimalused.

Määruse rakendamiseks vajalikud kulutused ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse kehtestamine ei too kaasa lisakulutusi riigieelarve vahenditest.

Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitati kooskõlastamiseks Keskkonnaministeriumile ja Rahandusministeriumile õigusaktide eelnõude elektroonilise kooskõlastamise infosüsteemi EIS kaudu.

Rahandusministerium kooskõlastas eelnõu märkusteta.

Keskkonnaministerium ei ole Vabariigi Valitsuse 13. jaanuari 2011. a määruse nr 10 “Vabariigi Valitsuse reglement” § 7 lõike 4 kohaselt ettenähtud tähtjaks eelnõude kooskõlastamise infosüsteemi kandnud kirja eelnõu heakskiitmise või eelnõuga põhjendatult nõustumata jätmise kohta ning ei ole taotlenud tähtaja pikendamist ega teatanud sellest ning seetõttu loetakse eelnõu nende poolt kooskõlastatuks.